

## Sastanak Odbora OSCE-a za ekonomska i ekološka pitanja

“Biodiverzitet i sigurnost – sigurnosne implikacije ekološke degradacije, kao i biodiverziteta”.

### Prezentacija Dr Dmitryija Iordanidija, zamjenika šefice Misije OSCE-a u Bosni i Hercegovini

srijeda, 14. april, 2021. godine  
Zoom

- Ekselencije, kolege i kolegice,
- Velika mi je čast što se mogu obratiti Odboru OSCE-a za ekonomska i ekološka pitanja o važnoj i blagovremenoj temi biodiverziteta i sigurnosti, te kratko predstaviti aktivnosti Misije OSCE-a u Bosni i Hercegovini u ovoj oblasti.
- Kao što svako ko je posjetio Bosnu i Hercegovinu može potvrditi, to je država koja posjeduje istinski nevjerovatne prirodne ljepote. Sa različitim geološkim i klimatskim područjima koji međusobno graniče, Bosna i Hercegovina je blagoslovljena smaragdno zelenim rijekama, planinama čiji su vrhovi prekriveni snijegom, spektakularnim kanjonima i vodopadima, čak i jednom od posljednjih preostalih prašuma u Evropi. Koristim ovu priliku, takođe, da vas pozovem da posjetite Bosnu i Hercegovinu čim epidemiološka situacija to bude dozvolila i da vidite ljepotu ove države, a takođe, i da saznate šta OSCE ovdje čini po pitanju druge dimenzije.
- Ovaj raznovrstan pejzaž dom je za preko 250 ekosistema, jedinstvenih staništa i izvjestan broj endemskih i reliktnih biljnih i životinjskih vrsta.
- Iako važan, kako iz evropske tako i iz svjetske perspektive očuvanja i zaštite, bogati biodiverzitet Bosne i Hercegovine, nažalost, suočava se s izvjesnim izazovima, u što spada pogrešno upravljanje otpadom, zagađenje, klimatske promjene, nezakonita sječa drveća, te prekomjerno iskorištavanje resursa. Takođe, užasna poplava iz 2014. godine s desetinama žrtava, izazvana je, između ostalog, lošom zaštitom obala rijeka, vađenjem šljunka itd., što dokazuje da su se mnoge katastrofe 21. vijeka mogle izbjeći da nije već postojala socijalna katastrofa.
- Rijeke, pravi dragulji bogate topografije u BiH, suočavaju se s brojnim izazovima u obliku ispuštanja otpadnih voda, nezakonitog bacanja smeća, vađenja pijeska i šljunka, te neodržive izgradnje malih i mini hidroelektrana. Uništavanje staništa kao rezultat toga ne samo da ugrožava brojne vrste riba i druge oblike riječnog života, već prijeti i lokalnim zajednicama koje zavise od riječnih ekosistema u smislu izdržavanja porodica i dostupnosti pitke vode.

- Zaista, degradacija rijeka i zanemarivanje biodiverziteta potencijalno može izazvati nemire, kao one iz avgusta, 2017. godine, kada su lokalni građani, većinom građanke, pokušali blokirati izgradnju mini hidroelektrane na rijeci Kruščici. Otpor “hrabrih žena Kruščice”, kako su postale poznate, inspirisao je mnoge druge lokalne zajednice i aktiviste u Bosni i Hercegovini da se mirno suprotstave planiranoj izgradnji preko 400 malih i mini hidroelektrana širom države.
- Kroz svoj rad u svim dimenzijama, Misija pažljivo prati sigurnosne implikacije po degradaciju životne sredine, u što spada i smanjenje biodiverziteta, te ozbiljno prepoznaje značaj zaštite biodiverziteta u cilju postizanja održivog ekonomskog razvoja.
- Kao važan izvor nezavisnog rada i ekspertize, Aarhus centri u BiH, uz podršku Misije nastavljaju i dalje biti ključni partneri u unapređenju saradnje na polju ekologije i učešća civilnog društva. Uz podršku Misije za izgradnju kapaciteta i zagovaranje njihovog rada, Aarhus centri su uspješno predvodili aktivnosti civilnog društva na zaštiti rijeka u smislu širenja mini hidroelektrana, što je nedavno rezultiralo usvajanjem važnih odluka entitetskih parlamenata o zaštiti rijeka.
- Naravno, postojanje svijesti je prvi korak u preduzimanju akcije. Zbog toga Misija i dalje radi na širenju svijesti u javnosti, posebno kod mladih ljudi, o značaju zaštite životne sredine i očuvanja biodiverziteta. Nedavno je Misija podržala školske terenske posjete prirodi i rezervatima ptica, te pružila pomoć studentima biologije iz BiH i Srbije u zajedničkom mapiranju biodiverziteta bivšeg nezakonitog odlagališta otpada na periferiji grada Bijeljine. Uz podršku Misije, školarci i školarke u Srebrenici postavljaju znakove pod nazivom “Ne ostavljaj tragove” u parku Guber, području poznatom po svom biodiverzitetu i zdravstvenim -prednostima njegove pitke vode. Takođe podržavamo i lokalne kampanje čišćenja u zajednicama koje se bore sa smećem i nezakonitim odlaganjem otpada, pomažući građanima i građankama da direktno učestvuju u zaštiti biodiverziteta.
- Radimo i na jačanju svijesti javnosti o biodiverzitetu kroz naš rad sa muzejima. Trenutno pružamo pomoć Zemaljskom muzeju BiH u rekonstrukciji stalnih postavki iz oblasti prirodnih nauka, koje su teško oštećene tokom sukoba iz 1992.-1995. godine. Kada bude završena u proljeće iduće godine, postavka će poslužiti kao važan resurs građanima i građankama, posebno mladima, da steknu znanja o bogatoj paleti flore i faune u ovoj državi, te o važnosti njihovog očuvanja. Ovaj projekat je nastavak slične inicijative koju je proveo Muzej Republike Srpske, 2017. godine. Jednako kao ova inicijativa, tekući projekat je omogućen putem tijesne saradnje i razmjene ekspertize ova dva muzeja, što je dokaz da biodiverzitet može stvoriti pogodno zajedničko tlo za saradnju raznih administracija.
- Misija takođe radi na zaštiti biodiverziteta pružanjem pomoći na polju uvođenja ekološki prihvatljivih poljoprivrednih tehnika rada u ruralnim zajednicama. Krajem prošle godine,

Misija je, zajedno sa NVO Centrom za izgradnju mira, prva pokrenula online obuku o permakulturnim metodama za lokalne uzgajae u udaljenoj opštini Šekovići. Pristup koji naglašava važnost rada s prirodom i zaštite biodiverziteta smanjenjem otpada i nekorštenjem umjetnih pesticida i đubriva, naišao je na dobar prijem kod učesnika i već se provodi u praksi. Misija planira uključiti u ovu obuku i udruženja bivših srpskih i bošnjačkih civilnih ratnih zatvorenika u obližnjem Bratuncu, te pomoći ovim udruženjima u uspostavi banke sjemena, s težištem na lokalna sjemena.

- Veza između zaštite biodiverziteta i ekonomskih prilika takođe osigurava informacije Misiji u njenom radu na promociji održivog turizma. Na sjeverozapadu države, pružamo podršku kolektivu planinarskih udruženja iz pet susjednih opština u obilježavanju, održavanju i promociji planinarskih staza, čime se vrednovanje prirode i njena zaštita stavlja u centar lokalnog razvoja. Slično tome, Misija je podržala pet opština u brdovitoj majevičkoj regiji, čime je pomogla u jačanju međuentitetske i međuopštinske saradnje na polju ekologije i biodiverziteta. Do sada, podrška Misije rezultirala je izradom zajedničkog projektnog prijedloga za čišćenje minskih polja, te opštine trenutno zajednički rade na nabavci opreme za sortiranje otpada na licu mjesta, što predstavlja dvije aktivnosti koje će, kada budu završene, značajno doprinijeti zaštiti biodiverziteta.
- Na kraju, pružamo podršku i pobošljanju upravljanja zemljištem i životnom sredinom kroz aktivnosti na smanjenju stepena rizika od katastrofa (Disaster Risk Reduction). Drago mi je što vas mogu obavijestiti da Dokument o smanjenju stepena rizika od katastrofa Bosne i Hercegovine, izrađen uz podršku Misije, u potpunosti prepoznaje da je održiva upotreba i upravljanje ekosistemima i prirodnim resursima od suštinskog značaja za sprečavanje katastrofe.
- Vaše ekselencije, poštovane kolege i kolegice, nadam se da sam vam uspio dati kratak pregled naših trenutnih aktivnosti na ovom važnom polju. Rado ću odgovoriti na svako pitanje koje budete imali.